

**MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI IJTIMOIYLASHUVIDA
MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTINING O'RNI**

Nosirova Feruza Baxtiyor qizi
NamDPI maktabgacha ta'lim mutaxassisligi
1-kurs magistranti

Annotatsiya: Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalar hayotini tashkil etish yaxlit tarbiya vazifalarini bajarishga kompleks yondashuv asosida quriladi. Hayotni tashkil etish turli yosh guruhlaridagi bolalarning hayotiy faoliyatining asosiy jarayonlarini boshqarishni, belgilangan maqsadlarga muvofiq individual, kichik va umumiy guruhlarning faoliyati va ta'limini shakllantirish va muvofiqlashtirishni nazarda tutadi. Bundan tashqari, u har bir bolaning har tomonlama barkamol tarbiyasi va rivojlanishi uchun zarur shart-sharoitlarni yaratishni nazarda tutadi. Bu maqolada, maktabgacha ta'lim tizimini maktabgacha yoshdagi bolalarni ijtimoiylashuvdagi o'rni va maktabgacha yoshdagi bolalar umumiy o'rta ta'limga tayyorlash haqidagi fikrlar muhokama qilinadi.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, maktabgacha ta'lim tashkilotlari, individuallik, umuminsoniy qadriyatlar, badiiy qobiliyat.

ABSTRACT: Organization of children's life in preschool educational organizations is built on the basis of a comprehensive approach to the fulfillment of holistic educational tasks. Life organization involves managing the main processes of the life activities of children of different age groups, forming and coordinating the activities and education of individual, small and general groups in accordance with the established goals. In addition, it envisages the creation of necessary conditions for the comprehensive education and development of every child. This article discusses the role of the preschool education system in the socialization of preschool children and the preparation of preschool children for general secondary education.

Key words: preschool education, educational institutions, individuality, universal values, artistic ability.

АННОТАЦИЯ: Организация жизни детей в дошкольных образовательных организациях строится на основе комплексного подхода к решению целостных образовательных задач. Организация жизни предполагает управление основными процессами жизнедеятельности детей разных возрастных групп, формирование и координацию деятельности и воспитания отдельных, малых и общих групп в соответствии с установленными целями. Кроме того, оно предусматривает создание необходимых условий для всестороннего обучения и развития каждого ребенка. В данной статье

рассматривается роль системы дошкольного образования в социализации дошкольников и подготовке дошкольников к общему среднему образованию.

Ключевые слова: дошкольное образование, образовательные учреждения, индивидуальность, общечеловеческие ценности, художественные способности.

KIRISH

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarning barcha yo'nalishlarda rivojlanishi uchun katta e'tibor berilgan joylar mavjud, bu joylarni tajribali tarbiyachilar tomonidan yaxshi o'rganish va shar-sharoitlari yaratish lozim. Maktabgacha ta'lim tashkilotlari bu tur joylarning eng mashhur tashkilotlari o'rtasida o'xshash. Ota-onalar kun bo'yi bolalarini bu joylarga yuborib, ularda xavfsiz tarzda faoliyat ko'rsatishadi, chunki bu joylarda bolalar ovqatlanishadi va o'zlarini xavfsiz his qilishlari mumkin. Lekin eng muhim taraflaridan biri ular bu joylarda tarbiyachilar bilan birgalikda faol bo'lishadi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlariga yo'llanmalar, qoida tariqasida, uch yoshga yetgan bolalarga beriladi, ammo ko'plab ota-onalar farzandlarini rivojlanish darslariga oldinroq kirishadi. Ko'plab pulli bolalar markazlari esa keng yo'nalishlarni taklif qiladi: rasm chizish, ritm, modellashtirish, qurilish, bolalar uchun o'quv dasturlari va boshqalar. Shuningdek, ko'pgina shahar bolalar bog'chalari qisqa muddatli guruhlar orqali ota-onalar farzandlarini bir necha soatga olib kelishadi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Maktabgacha ta'limni rivojlantirish jamg'armasi faoliyatini boshladi. Ushbu jamg'arma mablag'lari, maktabgacha ta'lim tashkilotlarini maqsadli qurilishlar ro'yxatiga kiritadi va ularning tarmog'ini kengaytirishga, yuqori malakali mutaxassislar, xorijiy mutaxassislarni, shuningdek, xorijda faoliyat yuritayotgan vatandoshlarimizni fuqarolik-huquqiy shartnomalar asosida Vazirlikka ishlash maqsadida jalb qilishga yo'naltiriladi.[1]

Maktabgacha ta'lim tashkilotlariga quyidagilar kiradi:

1. Bolalar bog'chalari: Ota-onalar farzandlarini ta'lim olishi va rivojlanishi uchun tashkil etilgan joylar.

2. Rivojlanishning ma'lum bir yo'nalishiga ustuvor ahamiyat beradigan bolalar bog'chalari: Belgilangan sohada yuqori saviyadagi ta'lim va tashvishlarni takomillashtirish uchun tuzilgan joylar.

3. Tuzatish bolalar bog'chalari: Maqsadga muvofiq yoshlarni hayotning turli sohalariga tayyorlash va ularning jamiyatga foydali a'zolari bo'lishini ta'minlovchi o'quv-tarbiya tashkilotlari.

4. Bolalar markazlari: Ota-onalar va bolalar uchun turli yo'nalishlarda mutaxassislik va tashvishlarni takomillashtirish uchun tashkil etilgan markazlar.[2]

Maktabgacha ta'lim tashkilotining eng muhim tamoyili, bolalar salomatligini mustahkamlash va himoya qilishdir. Individuallikni rivojlantirish esa har bir

tarbiyachining eng muhim vazifasi hisoblanadi. Uning o'ziga xos qobiliyatlarni ochish uchun xavfsizlik va o'ziga ishonch hissiyatini rivojlantirish zarurdir, chunki bu muvaffaqiyatli kelajak uchun asosiy talabdir. Maktabgacha ta'lim tashkilotining asosiy vazifasi har bir bolaga umuminsoniy qadriyatlarni o'rgatishdir. Bu, bolalarni faqat maktabga tayyorlash emas, balki ularning o'zlariga xos davrni qiziqarli va hayajonli o'tkazishini ham ta'minlashni maqsad qiladi. Ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish ham, maktabgacha ta'lim tashkilotlarining faoliyatining juda muhim jihati hisoblanadi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotida ta'lim jarayonini tashkil etishning asosiy prinsipi "o'rganishdan qochish"dir. Bu deganda, darslar albatta o'tkazilishi, lekin o'ynoqi tarzda bo'ladi. Tarbiyachi mashg'ulotni shunday tashkil qilishi kerakki, bolalar jarayonning faol ishtirokchisi bo'lsinlar. Yangi material ochiq shaklda taqdim etilishi ham zarurdir. Tarbiyachi o'z tarbiyalanuvchilarining yoshini hisobga olishi va shunga qarab darslarni tashkil qilishi lozim.[3]

Haqiqatan ham, bolalarni quyidagi mashg'ulotlar orqali rivojlantirish mumkin: rasmlarni ko'rish, ochiq o'yinlar, va tengdoshlar bilan o'zaro munosabat. Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun tarbiyachilar rolli o'yinlar tashkil qiladilar, chunki bolalar ulardan nima yaxshi va nima yomonligini bilib oladilar. Jismoniy faollik, qo'shiq aytish, musiqa asboblarni chalish, modellashtirish, loyihalash, chizish, hunarmandchilik yaratish ham muhim rol o'ynaydi. Bolalar maktabgacha ta'lim tashkilotida o'z-o'ziga xizmat qilish va boshlang'ich mehnatga o'rganadilar, bu esa ularning shaxsiy rivojlanishi va jamiyat bilan birga ishlash qobiliyatini rivojlantiradi.

Maktabgachah ta'lim tashkilotining asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

- Bolalarni boy milliy, madaniy va tarixiy meros, umuminsoniy qadriyatlar asosida intellektual va axloqiy jihatdan tarbiyalash.
- Bolalarda milliy g'urur va vatanparvarlik tuyg'ularini shakllantirish.
- Yosh tarbiyalanuvchilarni bilim olish va o'rganishga bo'lgan ehtiyojni tarbiyalash, ularni mashg'ulot jarayonida muntazam ishtirok etishga tayyorlash.
- Bolalarning tanqidiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish, o'z fikrlarini mustaqil va erkin ifoda etish ko'nikmalarini shakllantirish.
- Bolalarning jismoniy va ruhiy farovonligini saqlash va rag'batlantirishga ustuvor ahamiyat berish.[4]

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarni tarbiyalash, ular bilan hamkorlik qilish muayyan doirada amalga oshiriladi. Bundan tashqari, ular hamjamiyat tomonidan tanlanadi yoki ishlab chiqiladi. Har qanday dasturni tabiatan boshqalardan ustun yoki pastroq deb tasniflash mumkin emas. Ularning har biri o'ziga xos xususiyatlarga ega va bolaning individualligi va ta'lim muassasasining tamoyillariga muvofiq tanlanadi. Dasturlar murakkab va qisman bo'lingan. Nomidan ko'rinib turibdiki, kompleks dasturlar maktabgacha yoshdagi bolalarning turli yo'nalishlarda, jumladan, jismoniy tarbiya, nutqni rivojlantirish, badiiy qobiliyat, qo'shiq aytish, ritm,

tuzilish, nutqni rivojlantirish va boshqalarni har tomonlama rivojlantirishni ta'minlaydi. Qisman ta'lim dasturlari muayyan yo'nalishlarga mo'ljallangan.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlaridan boshlab bolalarda do'stona munosabatlarga asoslangan hamkorlik ko'nikmalarini shakllantirish, alohida ijtimoiy-pedagogik ahamiyatga ega bōladilar. Bolalar maktabga tayyorlash jarayonida do'stona munosabatlarga asoslangan hamkorlik muhitini vujudga keltirish, bu esa ularning maktab hayotiga oson va samarali moslashishini ta'minlaydi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarni do'stona munosabatlarga asoslangan hamkorlikka o'rgatish, ularni intellektual rivojlantirish va birgalikdagi o'quv faoliyatiga tayyorlashning nazariy asoslarini tahlil qilishga imkon beradi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tarbiyalanadigan bolalar, birinchi navbatda, do'stlar orttirish va ular bilan hamkorlikda faoliyat ko'rsatishga ehtiyoj sezishlari aniqlangan. Maktabga tayyorlash jarayonida tarbiyalanuvchilar yosh xususiyatlarini hisobga olishlari zarur, bu esa ko'pgina qiyinchiliklar va ziddiyatlar bilan bog'liq bolalarni maktabga tayyorlash bosqichida vujudga kelishini didaktik jihatdan isbotlaydi.[5]

XULOSA

Maktabgacha yoshdagi bolalar shaxsining ayrim ijtimoiy xususiyatlarini rivojlantirishda bu faoliyatning mazmuni va uni qanday darajada qo'llab-quvvatlaganligi juda muhimdir. Bu faoliyatning to'g'ri tashkil etilgan holda amalga oshirilishi orqali, kundalik hayotda bolaning aqliy, jismoniy va axloqiy rivojlanishi yaxshilangan. Shuning uchun, bolalar ijtimoiy faolligini tushunish, ularning foydali odatlarni shakllantirish va ijobiy xarakter belgilarini rivojlantirishda ota-onalar va maktabgacha ta'lim tashkilotlarining ahamiyati katta.

Ayniqsa, bolalar maktabgacha tashkilotiga borishi, ularning ijobiy ta'siri va rivojlanishi uchun muhim muhitlardan biridir. Bu orqali, ular, tengdoshlari bilan munosabatlarni o'rnatish, atrofdagi dunyo haqida ko'p narsalarni o'rganish va o'zlarini ijtimoiy ravishda integratsiya qilishni o'rganishlari mumkin. Bu jarayon o'rtasida, ular o'zlarini alohida shaxslar sifatida tushunishni o'rganib, jamiyatda o'z o'rnlarini topish va qabul qilishga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abdullayeva N.Sh. Maktabgacha ta'limni variativ yondashuv asosida takomillashtirish: Avtoref. ... ped. fan. fals dok. (PhD) – T., 2019. – B. 22-23.
2. Abdurahimova D.A. Xalq og'zaki ijodi namunalari vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalash tizimini takomillashtirish: Pedagogika fanlari doktori (DSc) ... avtoreferati. – Toshkent, 2020. – 74 b. (B.31).

3.Axmedova M. Maktabgacha yoshdagi bolalarning o'zlashtirish darajasini aniqlash va tahlil qilish. Bola shaxsini rivojlantirishning dolzarb muammolari mavzusidagi II xalqaro anjuman. - T.: 2009.

4.D.Q. Asqarova "Bolalalarni maktab ta'limiga tayyorlash metodikasi" o'quv qo'llanma Toshkent-2020 11-b.

5.Abduqodirov A.A., Begmatova N.X. Maktabgacha ta'lim muassasalarida multimedia texnologiyasidan foydalanish uslubiyoti (o'quv-uslubiy qo'llanma). Qarshi: Nasaf, 2011.